

Gospodar in gospodinja

LETO 1941-XIX

20. AVGUSTA

STEV. 34

Ali moremoboljšati naše kmetije?

Veliko nam kmetom priporočajo, naj v sedanjem času izboljšamo svoje gospodarstvo, češ, ker je sedaj najugodnejši čas.

Priporočajo nam ureditev hlevov in zgradbo gnojničnih jam, ker bomo na ta način dobili več gnoja in s tem seveda zopet več pridelkov iz kmetije.

Priporočajo nam zgradbo silosov za krmo, ker bomo na ta način imeli več krme in boljše krmo in odtod možnost, da redimo več glav živine in dobimo več mleka.

Priporočajo nam nabavo kmetijskih strojev, ker bomo na ta način zemljo lažje obdelovali, boljše obdelovali in nazadnje cenejše obdelovali. Saj je na primer dokazano, da pri sejanju s sejalnimi strojem prihranimo skoraj tretjino semena.

Priporočajo nam napravo sušilnic, ker gre sedaj posušeno sadje zelo dobro v denar, kolikor ga ne moremo prodati svežega. Bil bi pa v sedanjih časih res bolje, da bi tečno in zdravo hrano, kakršna je sadje, spreminjali v škodljivo liganje.

Priporočajo nam izboljšanje slabe zemlje, zlasti drenažo mokre zemlje, ker bi na ta način lahko prišli do lepih travnikov s sladko krmo in do dobrih njiv, katere tako zelo potrebujemo.

Priporočajo nam ureditev potokov in reče, ki teko med travniki in njivami ter jih poplavljujejo o vsakem neurju ali celo deževju. Škoda iz teh poplav je znatna in bi se prav lahko odstranila, če se s peskom zasute in skrivenčene struge izravna in poglobijo.

Vse to uvidevamo, da je potrebno. Toda mnogi od nas se izprašujejo, od kod bomo vzeli denar, ker so te stvari danes tudi silno drage, dočim so naše kmetije majhne in so bile do zadnjega časa tudi zelo siromašne.

Res je, da v času od kar je vojna kmet lažje dobi denar in tudi več denarja. Vse pridelke namreč prav lahko in

dobro prodamo. Vemo pa, da je to le zaradi vojne in samo dokler bo vojna trajala. Prav kmalu po vojni bodo te razmere tudi nehale.

To je, kar smo danes ravno hoteli povedati, da uvidite, da je sedaj najpripravejši čas, da je tako rekoč zadnji čas, da kmetije izboljšamo. Skoraj bi mogli reči: Sedaj ali pa nikoli. Naj čisto kratko to stvar razložimo:

1. Enkrat bomo morali to stvar izpeljati. Če ne, bomo vedno težje in vedno slabše izhajali. Ker jih imajo izpeljane že povsod drugod, pomeni to, da smo mi zaostali, da smo torej nazadnjaki.

2. Sami priznamo, da se danes vsi pridelki lahko prodajo in dobro prodajo. Pravimo, da imajo kmetijski pridelki ugodno ceno, da ima kmetско gospodarstvo dobro konjunkturo. Če je enkrat ta dobra konjunktura, če so enkrat res lepe cene, je pa to treba izkoristiti v korist kmetiskega gospodarstva, da dohitimo, popravimo, kar je bilo zamujeno.

3. Na kmetijah smo danes doma tako gospodarji kakor sinovi. Skoraj po vsem svetu so gospodarji in sinovi v vojni. Pri nas so doma na kmetiji. Tudi to je vzrok, zakaj moramo kmetije izboljšati sedaj.

4. Denar, ki ga danes dobimo za pridelke, bo najbolj koristno uporabljen, če ga damo za izboljšanje. Celotno lahko rečemo, da je pametno danes najeti posojilo za eno ali drugo izboljšanje, ker je to posojilo gospodarsko, ker nam bo izboljšana kmetija sama to posojilo vrčala.

5. Mnogo izboljšanj lahko izpeljemo v skupnosti ali v zadrugi, ali pa čela soseska, oziroma srenja. Tako bo izdatek za vsakega manjši. Kmetijske stroje se nam gotovo ne izplača, da bi jih kupovali vsak zase, temveč si bomo v to svrhu ustanovili kmetijsko strojno zadrugo, da bomo imeli na razpolago vse stroje in to moderne stroje za skupno uporabo. Isto velja za sadno sušilnico. Ureditve potoka celo ne

moremo drugače izpeljati, kakor le v skupnosti in to vsi oni posestniki, ki so s svojimi travniki ali njivami ob tem potoku ob poplavih prizadeti.

6. Vsa ta izboljšanja gospodarstva nam bodo povišala dohodke iz kmetije. Verjeme, da se ne bomo več pritoževali nad slabimi dohodki iz kmetije, če bomo gospodarstvo izboljšali in gospodarili napredno, kakor gospodarijo drugod. Z višjimi dohodki bomo potem v stanju odplačevati najeto posojilo, če smo morali posojilo za izboljšanje najeti, ali pa bomo mogli devati na stran prihranke. Tudi te prihranke bomo zelo zelo potrebovali, če že ne za družino, pa za druga izboljšanja, ki so na kmetiji še tudi potrebna. Zavedajmo se, da je treba s časom naprej tudi

v gospodarstvu, ker tudi v gospodarstvu nazadujejo oni, ki ne napredujejo. B.

Za zgradbo silosov in gnojišč je določila Nezavisna hrvatska država za leto 1941 vsoto 884.200 din za podpore. Za vsako gnojišče je določena podpora 350 din, za vsak silos z dvema predeloma (kamrama) je določena podpora 400 din. Tako se bo s to državno podporo v letu 1941 zgradilo 2044 urejenih gnojišč z gnojničnimi jamami in 422 silosov. Podpora se izplača, ko gospodar navozji potreben material (gramoz, cement) in začne graditi. Načrte za silose in gnojišča preskrbijo okrajni agronomi (ekonomi), ki potem tudi nadzirajo graditev silosov in gnojničnih jam.

Kmečka vzajemnost

Na kmečko ljudstvo je v zadnjih mesecih padla senca očitka, da so si marsikje v prevelikem in obsodbe vrednem samoljubju na račun svojih stanovskih tovarišev prilaščali tujo živino in da so se od strani raznih hujskačev v težkih trenutkih dali nahujskati k nepremišljenim korakom, ki so škodovali celotnemu kmečkemu stanu.

Težki so ti očitki. Zato ne more nihče molče mimo njih, kdor hoče naši vasi dobro. Zdi se nam pa, da so v tem resnem času same besede veliko premalo. Tembolj, če silijo v javnost nove obtožbe kmečkega človeka zaradi izrabljanja cen. Mi smo prvi, ki smo odločeni vzeti kmeta v zaščito in ga braniti pred trdimi očitki, da izrablja sedanje težke čase v svoje pretirano okoriščanje. Toda tudi besede kmetovih prijateljev bodo kot same besede veliko premalo. Naš kmet mora takoj v dejanju pokazati, da te in one vrste očitki ne zadevajo celotnega stanu, ampak kvečjemu maloštevilne posameznike, ki jih pa poštene kmečki stan obsoja in se z njihovim ravnanjem ne strinja. Besede so premalo — treba je dejanj.

Kakšnih dejanj?

Vsem kmečkim ljudem blage volje svetujemo:

1. Vsi poštenjaki brez ozira na prejšnjo strankarsko pripadnost in brez ozira na velikost posestva se združite po vaseh v skupnost, da si med seboj pomagata in

onemogočite škodljivo delo slehernemu človeku, ki bi kakor koli škodoval koristim kmečkemu stanu.

2. Po organiziranem načrtu sodelujete, si pomagajte z živino in delovnimi močmi in skrbite, da ne bo ostal neobdelan ali slabo obdelan niti košček primerne zemlje zaradi pomanjkanja vprežne živine ali delovnih moči.

3. Skrbite po načrtu, ki si ga sami postavite, za to, da v vaši vasi oz. v vašem okolišju ne bo nihče lačen. Le kdor noče delati, pa bi lahko, ga izločite.

4. Svoje odvečne pridelke prodajajte, kolikor se le da, preko zadrug. Kjer blagovne zadruge v bližini še ni, jo ustanovite. Trgovino prepustite torej zadrugam, ki so v rokah vaših zaupnih mož in ki bodo povezane med seboj, najlažje ščitile vaše gospodarske koristi, ne da bi kdo mogel kmečki stan obtoževati verižništva in izkoriščanja.

5. Brez usmiljenja potisnite ob stran vse ljudi, ki v kalnem ribarju, vas begajo z izmišljotinami in povzročajo škodo na dobrem imenu vam, vaši vasi in celotnemu kmečkemu stanu. Vedite, da se bodo časi spet obrnili in da bo dobro ime kmečkega ljudstva veliko vredno, morda več ko gotov denar. Stara tradicionalna zvestoba do idealov in svetinj, ki jih ni doslej kmet zatajil niti v najtežjih trenutkih svoje zgodovine, naj ostane nedotaknjena. Dvignite to zvestobo visoko,

ča je ne bo oškropilo blato ljudi med nami, ki vam nočejo dobro.

K temu delu pritegnite zlasti kmečko mladino obeh spolov. Danes niso časi, ko bi smel zlasti mlad kmečki človek držati

roke križem. Stojimo sredi velikih časov. Naj bi veliki časi našli tudi velike ljudi. Velike ljudi povsod, tudi v zadnji kmečki vasi in v najskromnejši kmečki domačiji.

Gospodarsko sodelovanje

Oni dan smo rekli, govoreč o kmetijskih strojih na naših kmetijah, da samo en zadržek velja, zakaj nimajo naši kmetijski gospodarji več strojev v svojem obratu, in ta je: slovenske kmetije so večji del majhne in revne ter ne zmorejo izdatkov za drage stroje. Danes si pa oglejmo pot, ki pelje tudi iz te upravičene zagate k zadovoljivi rešitvi.

Najprej moramo še enkrat naglasiti, da si posamezna srednja in majhna kmetija nikakor ne more kupiti stroja, tudi navadnih in enostavnih (n. pr. posebnih plugov) ne. Dohodki iz takšnega kmetijskega gospodarstva ne krijejo v rednih razmerah niti potreb družine, ki so neodločljive. To je eno. Drugo je pa, da je večina kmetijskih strojev takšnih, da pri majhnem kmetijskem obratu niti niso gospodarsko opravičljivi, ker predstavljajo na eni strani prevelik kapital, ki je v njih naložen in ki ga srednja ali majhna kmetija ne premore, ne da bi se poznala občutna škoda v kakšni drugi panogi celotnega gospodarstva; na drugi strani pa majhna kmetija raznih strojev sama ne more gospodarsko dovolj izrabljati. Naravnost gospodarski greh bi bil, če bi razmeroma drag stroj bil v obratu le nekaj dni ali celo le nekaj ur v letu, ostali čas bi pa brezplodno rjavel v kakšni šupi ali pod kakšnim nastreškom.

Tudi takšne primere je mogoče najti pri nekaterih slovenskih kmetih. Če je količkaj bolj »trden«, že hoče imeti vse svoje, celo drage stroje. Pri tem se kaj rad opravičuje z znanim, čeprav ne preveč lepim izrekom, da »v španoviji še pes crkne«. »Španovije« ali z drugo besedo nekakšne gospodarske skupnosti se naši kmetijski ljudje od sile bojijo. Bojijo pa zato, ker imajo slabe skušnje. Iz tega razloga je tudi kmetisko stremljenje, da bi bilo vse orodje njegova last, deloma upravičeno ali vsaj razumljivo. Zakaj orodje v skupni lasti in porabi je — Bog se usmili, saj vemo — vse prej ko dobro ohranjeno in pravilno oskrbovano. Kakor

marsikje drugje, se tudi pri takšnih prilikah očitno kaže liberalistično-individualistična miselnost kmetijskih ljudi, ki skrbno varujejo in oskrbujejo le to, kar je njihova last; kar pa »ni moje«, se sme izrabiti do skrajnosti v lastno korist, kakšno pa pride iz rok, je pač vseeno, saj »ni moje« in prav za prav ni — nikogar. Posledica takšnega mišljenja in ravnanja je seveda uničevanje vsega onega, kar naj bi služilo skupni koristi, pa naj bo zemljišče ali stroj ali kaj drugega.

Zato je razumljivo, da je zelo zelo živa v naših gospodarjih in gospodinjah zavest, da je treba pri hiši imeti vse svoje, čeprav dostikrat marsikateri predmet z gospodarskega stališča ni opravičljiv, ker je gospodarsko predrag.

Vendar povsod in pri vseh kmetijskih ljudeh ni tako. Še je ostalo v njih mnogo smisla za skupnost iz starih časov, ko je imela vas skupno »gmajno« in skupnega črednika, ko so si vasi skupno nabavljale razno orodje in na skupnih vaških »zborovanjih« ali »posvetovanjih« razmotrivalo o vprašanih — tudi in zlasti gospodarskih —, ki so se tikala vse vasi ali celo več vasi skupaj. Še danes najdemo tu in tam ohranjeno »vaško skupnost« z vaškim županom ali predsednikom; še nalletimo na primere, ko ima vsa vas ali pa nekaj vasi skupaj nekatere drage predmete, zlasti stroje, ne da bi imeli v ta namen kakšna posebna društva ali zadruge. V društvih, posebno pa v zadrugah, je vse natanko »črno na belem«, skupnost, ki jo imam sedaj v mislih, pa shaja brez kakršnih koli paragrafov in pisanih pravil. Paragrafi in pravila so zapisana v sren in v vesti, kar je stokrat več vredno kot cele pole popisane — papirja.

Toda povejmo kar naravnost: v srca zapisani paragrafi in pravila se bolj in bolj umikajo črno na belo zapisanim paragrafom v raznih društvih in zadrugah. Iz notranjega občutevanja in notranjega prepričanja porojena in zrasla ideja skupnosti se je preselila v zadnjih deset-

letjih na papir, na napisana pravila. A, na nesrečo, imajo na papirju napisani paragrafi pri društveni ali združni zajednici le toliko učinka, kolikor je še ostalo živega notranjega prepričanja in vesti, da skupne koristi zajednice slonijo na osebni poštenosti in vestnosti, in da je uspeh skupnega prizadevanja odvisen od prav usmerjenega prizadevanja poedinca.

Kjer koli se ta osnovna resnica prezira ali gazi, vsa napisana pravila ne pomagajo veliko; kjer koli jo pa člani skupnosti upoštevajo in po nji ravnaajo, so pravila samo nekaj vnanjega, postranskega.

Iz »moderno« pojmovanega mišljenja o raznih načinih in oblikah gospodarske skupnosti se je izcimil oni rek o »španoviji«. Pa je vendar po vsem, kar smo povedali, jasno ko beli dan, da gospodarske okoliščine na slovenskih kmetijah kar kričijo po sodelovanju, po skupnosti in po medsebojni pomoči. Trda stvarnost (realnost) slovenske male posesti nič ne sprašuje, ali je kaj notranjega nagnenja za gospodarsko sodelovanje in skupnost, ali ga ni nič, marveč se nujno razvija po svojih zakonih in gre po svoji poti. In ta

stvarnost nas uči, da je naš mali in srednji kmet, ki tvori pretežno večino kmetškega stanu, zaradi gesla »vsak sam zase«, zašel v velikansko gospodarsko stisko. Te stiske ne morejo ozdraviti nekaj časa trajajoče ugodne gospodarske prilike in ne trenutna konjunktura; ta stiska ima namreč zelo globoke korenine v sami gospodarski izgradnji (strukturi) naših kmetij. Ta gospodarska struktura pa nujno zahteva povezanost in sodelovanje — pa če je pri ljudeh kaj smisla za to ali ne. Zahteva gospodarsko sodelovanje tudi pri nabavi in uporabi kmetijskih strojev.

Pred leti je bilo med kmeti mnogo govorenja o gospodarskih združbah, kjer naj bi prišlo do uresničenja gospodarsko sodelovanje širokih kmetijskih množic. Zlasti je bilo veliko navdušenje za nakupne in prodajne zadruge, ki naj bi vplivale na cene pridelkov in potrebščin. Danes, ko gre v dober denar zadnji pecelj, se je navdušenje za zadruge te vrste in za zadruge sploh precej poleglo. A resnica ostane resnica, da brez skupnosti in sodelovanja ne pojde. Kmalu se bo pokazalo — samo da bi spoznanje ne prišlo prepozno!

Kmečki vrt

Setev zimske solate

Zadnji čas je, da se tudi kmečki vrtovi prično intenzivneje obdelovati. Danes nudi vrt tudi kmetijski gospodinjci obilo nadomestkov. Tako bi morali vsi mali pa tudi veliki gospodarji pokazati mnogo večjo pažnjo na obdelovanje svojih vrtov, ker nudijo vrtovi poleg tega, da prehranjujejo družino, tudi precej zaslužka. Zato se je uredništvo »Domoljubca« odločilo, da bo redno prinašalo članke, ki se bodo v prvi vrsti nanašali na kmetijski vrt in njega obdelavo.

Ako želimo, da homo imeli kar do Božiča ali še dlje endivijo, je zadnji čas, da jo posejemo. Endivijo sejemo na gredico, ki je obrnjena proti jugu, dobro obdelana in ne preveč v senci. Setev ne sme biti pregosta, da se rastlinice krepkeje razvijajo. Takoj, ko je seme v zemlji, pokrijemo setev z vejami, da ptiči ne pojedjo semenja. Ko setev ozeleni, odstranimo veje in gredico po potrebi večkrat oplevemo. Pet tednov po setvi presadimo

mlade in močne rastlinice na dobro pognojeno in prerahljano gredico. Sadikam prirеžemo zunanje lističe in jih vtaknemo le do vratu v zemljo. Nesad moramo skrbno negovati, previdno zalivati, da ne zmočimo endiviji srčkov in večkrat okopati. Sirokolistno eskarijanko sadimo nekoliko bolj narazen in sicer 30×40 cm, dočim ostale vrste endivije sadimo po 30 cm narazen. Endivija dozori navadno v 8—10 tednih. Nekateri sejejo endivijo kar na stalno mesto in že, ko nekoliko doraste, s prepuljenjem pravočasno razredčijo. Vendar ni to posebno priporočljivo, ker gre endivija, posebno zgodnja, silno rada v seme.

Ker ima zimska solata zelo trde in zelene liste, jo belimo. To dosežemo na ta način, da že dovolj razvite rastline prisujemo z zemljo in jim povežemo liste. To delo pa smemo opraviti le ob suhem in če le mogoče vetrovnem vremenu, ker so srčki suhi, da nam solata ne segnije. Povežemo le toliko solate, kolikor je sproti rabimo,

Pozno v jeseni, toda še pred prvo močnejšo slano previdno populimo solato s koreninami vred in jih znosimo v klet. Tu jih lahko shranimo na 3 načine: 1. endivijo lahko obesimo pod strop tako, da visi na koreninah, 2. Položimo jih lepo otrebljene na deske in sicer tako, da pride vrsta na vrsto, 3. V klet znosimo mivko ali suho žaganje, ga razprostremo kakih 4-5 prstov na visoko in vanj zakopavamo vrsto za vrsto endivije. Zadnji način je najboljši, ker lahko takoj opazimo nagnito sadiko, jo očistimo ali odstra-

nimo. Mnogo bolje se drže uvele rastline kot močno z vlago napite.

Če pa imamo veliko endivije in jo mislimo prodajati, je pametneje, da jo pustimo kar na gredi. V oktobru pa napravimo okoli grede lesen okvir, ki ga pokrijemo s starimi deskami in ko nastopi huda zima, namečemo nanj slame, suhega listja, zemlje in smrekovih vej, ki varujejo endivijo pred mrazom in mokroto.

Najprimernejše vrste endivije so: rumena eskarijotka, zimska zelena eskarijotka in hubi.

Maksimalne cene na ljubljanskem živinskem trgu

Po pooblastilu Visokega Komisariata je mestni tržni urad kar za 14 dni določil najvišje dopustne cene raznim pridelkom, zlasti povrtnini, sadju in drugim sadežem dogovorno z zastopnicami in zastopniki konsumentov ter v soglasju s prodajalkami, zelenjadarji, sadjarji in zeljarji. Še posebej pa opozarjamo prodajalke in prodajalce ter gospodinje in kupce, da je te cene odobril Visoki Komisariat z odlokom št. 715.

Predvsem so zastopnice in zastopniki konsumentov in producentov ter prodajalke na današnji seji ugotovili, da so draginji v prvi vrsti krive nedisciplinirane gospodinje, ki se ne brigajo za najvišje cene ter blago plačujejo visoko nad maksimalnimi cenami, obenem pa dajejo potuho zelo strogo prepovedanemu krošnjarjenju z najraznovrstnejšimi živili po hišah. Ta strogo prepovedana nediscipliniranost gospodinj in prekupčevalk je prišla že tako daleč, da te grešnice skušajo spremeniti samo stolno cerkev v tržnico. Večkrat se je namreč že primerilo, da so n. pr. prodajalke surovega masla in sedaj nabiralke jurčkov pred tržnimi organi pobegnile v cerkev, za njimi so pa drle gospodinje ter v cerkvi barantale in se kregale za blago. To skrunjenje svetega prostora je naznanjeno policiji, ki bo odslej strogo pazila ter brez razlike stanu sama kaznovala ter grešnice izročila sodišču, ki jih bo kaznovalo tudi za skrunjenje svetega prostora.

Krošnjarjenje z zelenjavo, sadjem, gobami, perutnino in sploh z živili, torej prodajanje živil po hišah, bo kaznovano po § 176 zakona o obrtih s kaznjajo, ki jo določa § 329 zakona o obrtih do 570 lir in tudi z zaporom do 30 dni. Ne samo gospodinje, temveč tudi kmetice prav dobro

vedo, da je prodajanje po hišah prepovedano, zato naj se pa tudi ne čudijo, če bosta policija ali tržni urad koga zasledila in prav-eksemplarično kaznovala, saj oblasti hočejo napraviti na vsak način red in iztrebiti draginjo z največjo strogotjo. Da pa v tem pogledu ne bi bilo prehudih presenečenj, ponavljamo, da je prodajanje zelenjave, perutnine in drugih živil po hišah prepovedano in dovoljeno samo na živilskem trgu ter pri trgovcih in obrtnikih, ki imajo za to dovoljenje.

Nazadnje pa moramo opozoriti vse naše dosedanje, še bolj pa nove kmetovalce, zelenjadarje in vrtnarje, naj preganjajo zajedalce z vsemi sredstvi, posebno naj pa zatirajo gosence glogovega belina, da nam ne požro vsega zelja.

Enako kakor doslej veljajo tudi sedaj določene maksimalne cene samo za prodajo na drobno in so naslednje: domači krompir 1.10, koleraba 1, rdeča pesa 1.20, nizki stročji fižol 1, visoki stročji fižol 2.50, novi luščeni fižol 3 ter je prodaja na litre prepovedana in bodo litre na trgu pobrali, rdeči korenček brez zelenja 2, rumeno korenje 0.50, zeljnate glave na drobno 0.80, ohrovt 1, glavната solata 2.50, endivija 2.50, kumare 1.20, kumarice za vlaganje, ki jih gre okrog 30 na 1 kg, 3, majhne kumarice za vlaganje, ki jih gre 125 na 1 kg, 8, jedilne buče 0.50, čebula 1, šalota 2, česenj 2.50 lire za kilogram, posamezna glavica, kakršnih gre 25 na 1 kg, velja 0.10 lire, luščeni grah liter 3.50, grah v stročju 2.50, mehka špinača 2.50, trda špinača 1.50, kisló zelje 3, kislá repa 1.50, domači paradiznik 3, liter lisček 0.60, veliki razviti jurčki z odprtim klobukom 6, majhni, nerazviti jurčki za vlaganje, z zaprtim klobukom 6, suhe namizne maline liter 3.50, mokre maline za

vkuhavanje 3.50, domača jabolka, namizna, I. vrste 4, II. vrste 3, domača nagnita, obtolčena, črvena in nedozorela jabolka za vkuhavanje 1.50, domače marelice 6, domače breske 3, domače rumene slive 3, domači ringlo 3 lire.

Vse cene veljajo samo za kilogram, kjer ni posebej navedena mera za liter. Ponavljamo, da so te cene strogo obvezne tako za prodajalce kakor za gospodinje, ki jih bodo oblasti nazadnje za najstrožji ukrepi prisilile k upoštevanju maksimalnih cen. Vse sadje mora biti označeno s cenami, zlasti pa morajo biti slaba jabolka označena z napisom »Sadje za vkuhavanje« in s ceno 1.50 lire. Vse prodajalke in kupovalke jabolk opozarjamo, da je za prodajo jabolk določen prostor na Vodnikovem trgu ob Ljudski knjigarni, med zelenjavo je pa jabolka prepovedano prodajati.

K U H I N J A

Zabeljen krompir. Krompir olupim, operem, zrežem na enake kose in skuham v slani vodi do mehkega. Kuhan krompir odcedim v toliko, da ostane pod njim še za par žlic tekočine. Krompir zabelim s smetano. Smetano razbelim s pridatkom na kolesca zrezane čebule, sesekljanega zelenega petršilja in sesekljane kumene. Zabelim kar v loncu in pretresem lonec, da se zabela enakomerno razdeli. Tak krompir je najboljši sedaj, ko se sproti koplje.

Makaroni zabeljeni. Sedanji makaroni potrebujejo več časa, da se do mehkega skuhamo. Ze pred kuho jih poparim s krompom in potem skuham v obilni slani vodi. Kuhane makarone odcedim in osvežim v mrzli vodi. V kozici razbelim smetano, v njen zarumenim drobtinice in stremem nanje makarone. Za 5 minut dam jed v pečico. Dobro zmešane serviram.

Makaroni s paradižnikom. Makarone, to je rjave polžke, operem in dam v vrelo vodo kuhat. Vode ne osolim, ker se osoljenje s poznejšim pranjem v mrzli vodi izpere. Zmeščane makarone odcedim in v mrzli vodi operem. Oprane in ocedjene makarone stremem v kozico, v katero sem dala žlico po mleku pobrane smetane, pol žlice drobno sesekljane čebule in en zelo zrel paradižnik, katerega sem z ostrim nožem na listke narezala. Ko se paradižnik in čebula dobro zdušita, osolim zabelo in dobro zmešam s pridejanimi makaroni. S tem, da paradižnik ne kuham posebej, pridobi jed vse snovi, ki so v sadežu. Saj je znano, da je v olupku največ vitaminov. Paradižnikovi olup-

Prepovedano je olupavanje blaga in tudi vmešavanje v pogajanja za ceno. Tržni organi imajo naročilo, da morajo gruče okrog prodajalk takoj postaviti v vrsto.

Nazadnje pa opozarjamo vse konsumente, predvsem pa seveda lahkomišelnih in lahkovernih gospodinj, na neresnične trditve, da v naši pokrajini primanjkuje raznovrstne zelenjave. Te lažnive vesti so raznesli sami prekupčevalci in brezvestne prodajalke, ki s svojimi pridelki krošnjarijo od hiše do hiše ter blago prodajajo po prepovedanih cenah. Če bi bilo blaga premalo, bi ga prodajalke ne nosile po hišah!

Po odloku št. 713 Visokega Komisariata veljajo te najvišje cene na ljubljanskem živilskem trdu štirinajst dni, od 18. avgusta do 1. septembra, zato bo pa med tem časom dosti navedenega blaga mogoče dobiti tudi po znatno nižjih cenah.

ki, ki se pred serviranjem zaslede, poberem iz jedi. Za pet minut dam jed v pečico.

Stročji fižol s smetano. Fižolu odstranim končnice, ga operem in skuham v osoljeni vodi. Kuhanega stremem na krožnik in zabelim s smetano, katero sem na mleku pobrala in v njej zarumenila žlico drobtin.

Spravljanje stročjega fižola za zimo. Fižol v kisu. Za to ne sme biti fižol preveč napolnjen, ampak še mlad in svež. Fižolu odstranim končnice in ga operem. Fižol pristavim v vrelo, dobro osoljeno vodo in ga na pol skuham. Potem stremem fižol na rešetno, da se dobro ocedi. V velik kozarec ali cementen pisker naložim po dnu: nekaj listov zelene trte; janeževih listov ali kopra; lavorov list, par odrezkov šalotke, vršiček pehtrana in vejico šatraja. Nato naložim plast fižola, potresem s imenovanimi dišavami zopet fižol tako dolgo, da je posoda napolnjena. Površina mora biti potresena z dišavnimi, katerim še dodam na debelo strtega popra, par nageljevih klinčkov in gvirca. Ko je vse to urejeno, polijem s prekuhanim in ohlajenim kisom, v toliko, da tekočina stopi čez fižol. Na vrh denem primerno deščico in jo s kamnom obtežim. Kadar rabim fižol, ga vzamem iz posode, prevrem, ohladim in zabelim z oljem in kisom. Če je fižol mehek, ga ni treba kuhati.

LEKARNA

Če gnijejo zobje ali kosti uživaj rubijo. 16 gr prevri na pol litra kropa in pij zjutraj na tešče in zvečer, ali tinkture po 30 kapelj dvakrat na dan. Rubija izlakoti: in te reši vse nepotrebne masti, rubija pozdravi zlatenico in vodenico pa tudi za sluzeno maternico. Dobro je, da prenehamo z uživanjem; ko mineta dva tedna, počakamo teden in začnemo zopet, če je še potrebno. Pa ne preveč in ne ves dan. So hiše, kjer se naliva vsa družina kar naprej, bodisi z rubijo, bodisi s kakimi drugimi rožami. To ni prav. Zdravilo uživaj v potrebi, pijača pa je najbolj zdrava voda; poleti od suhega sadja, posebno od češenj, ali pa daj med vodo malo vinskega kisa.

V glavi se gnoji: Zmešaj 4 grame kafre z dvema beljakoma in toliko vinskega kamna, kolikor težiata beljaka. Iz starega platna naredi tri tolar velike kose, namaži z zmesjo in prilipi na oenci in na teme. To izveče tudi bolečine iz oči.

Za potolčene ali pretisnjene ude: Stepi beljak, primešaj mu žlico ržene moke in 8 gramov kafrinega olja.

Za ozeblino zmešaj 2 žlici kafrinega špirta in žlico kafranove tinkture. Namaži dvakrat na dan.

Kafrino milo za ustne bolezni in trganje: Nastrži pol kile belega mila v lončeno posodo, nalij na milo pol litra vode, postavi na ognjišče in mešaj, dokler se ni razpustilo milo popolnoma. Primešaj četrta litra lanenega olja. To se kuha in meša pol ure. Nato primešaj 30 gramov stolčene kafre. S tem milom si maži bolne ude zvečer in odmij zjutraj s toplo vodo.

Češpljine liste in smolo potolci, namoči v vinskem kisu in snaži s tem kisom otrokom kraste. Za kamen kuhaj češpljevo smolo na vinu in uživaj večkrat po par žlic tega gorkega vina. Češpljeve liste kuhaj na vinu in drži v ustih, če se ti je »podažjal« jezicek, ali če se ti gnojijo bezgavke ali grlo in če krvavijo dlesni. Suhe kuhane češplje so hladilo v vročini. Za zapeko pojej malo pred kosilom par kuhanih češpelj in popij češpljevko. Veliko češpelj napaja.

Rabarbarjeva vinska tinktura uredi prebavo in prežene napetost v črevih. Dobi se v lekarni ali naredi doma. Na 15 gramov korenine liter vina in 15 gramov kandisa. Naj stoji 8 dni. Jemlji predpoludne po šilcu. Za težave z želodcem, za središnosti pri perilu se dobijo v lekarni rabarbarjeve kroglice.

Plevelka se nam ponuja ob robu njiv in jarkov. Preprosta po svoji podobi, ima v sebi toliko zdravilne moči, da jo pripo-

ročajo stari in novi zeliščarji. Prevri 30 gramov zelišča na litru vode in pij za krvavi kašelj, notranje krvavitve, prehudo perilo, krvavenje ran. Za bolečine v jetrih in v vranici pij plevelkin čaj. Pomaga tudi za sitnosti z želodcem. Na vnete členke naveži v kisu namočene plevelke. Namesto dragih zdravil za kapavico in jetiko, uživaj plevelkin sok z medom.

Na zažleman in zatečen jezicek deni malo naribanega korenčka. Korenček na vinu uživaj za premažen želodec.

Za otrpla jetra uživaj kapare. To pomaga tudi za vranične bolezni. Dobivajo se v boljših delikatnih trgovinah.

Da preženeš nahod. Prevre dve pesti žajbeljna in dve pesti soli v dveh litrih vode in vdihavaj večkrat na dan sopar te vode, izpiraj si z njo grlo, nos in roke. — Ali pa vrzi v lonec kropa žličko kafre in vdihuj to skozi nos; usta imej zaprta. Ne hodi takoj nato na mrzel zrak. To priprosto sredstvo olajša težave dihanju ob nahodu.

Vlažno stanovanje je leglo bramorjev (škrofelnov). Če nisi dosti zunaj, če nimaš primerne hrane, ti obolijo žleze ob vsakem prehladu. Če pride do gnojitve, se ne zaceli rado. Iz «škrofeljnov» se izcimi rada jetika, pa tudi vodenica. Stanovanje je treba zračiti pozimi in poleti, posebno, kjer kuhajo v sobi in se vlega para na stene in posteljnino. Sušenje perila v sobi je silno nezdravo. Posteljnino je treba iz vlažnega stanovanja nositi vsak dan na sonce ali vsaj na zrak na okno. Kdor leži noč za nočjo v vlažni postelji, dobi bolezen v kosti in je ne spravi ven, če ne pride iz vlažnega stanovanja.

Sladko zelje s krompirjem. Glavico zelja zrežem na debele rezance. Obkrajnim listom izrežem štoričke. Potem poparim perje in pustim par minut pokrito. Zelje nato odcedim in osvežim z mrzlo vodo. Ožeto zelje pristavim s krompom. Zelje kuham 2 uri. Čez eno uro pridenem zelju par olupljenih opran/h in na polovico zrezanih krompirjev. Potem dodam perju strok strtega česnja, ščep kumene in zabelim s prežganjem, ki sem ga napravila iz žlice masti ali iz žlice in pol smetane, ki sem jo pobrala iz mleka in iz žlice moke. Ko je krompir zmehčan, ga vzamem iz kuhe, stlačim in denem nazaj, da še par minut vre. Bolj redko jed dam kot juho, zgoščeno pa kot samostojno jed na mizo.

PRAVNI NASVETI

Čigava je češplja? J. T. N. V. Češpljo imate na meji, ki jo je vsadil prejšnji gospodar, od katerega ste kupili posestvo pred tremi leti. Sosed trdi, da jo bo on bral, ker da je njegova. Vprašate, čigava je ta češplja in če jo smete posekati, ker je ni sosed vsadil. — Češplja je last dotičnega, čigar je zemljišče, iz katerega se dviga deblo. Če je vaš posestni prednik češpljo vsadil v tuj svet, češplja ni bila več njegova, čim so se prijele korenine. Vi kot njegov naslednik te češplje ne smete posekati. — Določiti morate predvsem, čigav je svet, iz katerega se dviga deblo češplje. Če je ta svet sporen in se s sosedom ne moreta sama pobotati, morate pri sodišču predlagati ureditev meje na tem mestu. Ko bo meja določena, boste videli, kje raste deblo. Če raste ravno na meji, potem je češplja last obeh. Če pa deblo stoji na sosedovem svetu, je češplja njegova, pač pa smete obratni češpljo s tistih vej, ki segajo v vaš zračni prostor.

Podpora ponesrečenega občinskega sluga. P. A. Ponesrečili ste se leta 1934 v službi. Dobivali ste nekaj časa rento, potem se je pa ustavila, češ da se vam je zdravje zboljšalo. Nato ste nekaj časa potrpeli, potem ste pa napravili prošnjo za podporo na Bansko upravo, ki je vršila poizvedbe, pa se je cela stvar ob izbruhu vojske ustavila. Vprašate, kako bi prišli do podpore, ki ste jo silno potrební. — Svetujemo vam, da poizkusite in vztrajate za podporo tam, kjer je stvar že tekla, to je pri naslednici Banske uprave, Visokem komisariatu v Ljubljani. Poleg tega pa imate možnost, da zahtevate od OUZD v Ljubljani ponovno preiskavo zaradi poslabšanja posledic obratne nežgode in novo določitev rente. Tozadevno vlogo na OUZD lahko napravite sami, lahko pa zaprosite tudi Delavsko zbornico v Ljubljani, da vas v dosegu vaših pravic brezplačno zastopa.

Oškodnina za konja. Po vojni ste po pooblaščenca izsledili vašega konja pri nekem posestniku, ki ga pa ni hotel izročiti. Tudi posredovanje po dotični občini ni imelo uspeha. Ko ste čez dva dni sami šli po konja, ga niste več našli pri dotičnem posestniku, ki ga je medtem že oddal nekemu mešetarju, ta pa naprej čez staro mejo v Italijo. Pri tem je pomagal tudi občinski tajnik. Vprašate, koga lahko držite za oškodnino: ali občino ali mešetarja. — Za konja vam predvsem odgovarja dotični posestnik, ki ga ni hotel vašemu pooblaščenca izročiti, čeprav je imel pravilno komorno konto. V tožbi boste pač morali dokazati, da je

bil konj, ki ga je imel ta posestnik, res vaša last in vam bo posestnik dolžan povrniti škodo v takratni vrednosti konja, katerega ni hotel izročiti. — Proti mešetarju, občinskemu tajniku in dotičnemu posestniku, ki so vsi trije sodelovali, da je vaš konj izginil, pa lahko predlagate tudi uvedbo kazenskega postopanja zaradi utaje in sodelovanja pri isti. Svetujemo vam, da najprej poizkusite s kazenskim progonom, ki bo cenejši za vas in boste z njim kot zasebni udeleženec ravno tako lahko prišli do oškodnine, kakor z oškodninsko tožbo.

Skrbi druge žene glede dedovanja po možu. I. P. L. Oče se je vdrugič poročil, iz prvega zakona pa je imel 4 polnoletne otroke. Ti otroci sedaj zahtevajo, da jim mora oče izplačati doto od svojega premoženja. Vprašate, če je oče dolžan izplačati doto svojim polnoletnim otrokom iz prvega zakona, odnosno, če ga lahko s tožbo k temu prisilijo; nadalje, če lahko prepíše hišo in vrt na na svojo drugo ženo, ne da bi otrokom kaj dal in kaj bi bilo, če bi oče umrl, potem ko je otrokom že izplačal in če bi otroci še vedno smeli zahtevati delež od očetovega premoženja. — Če so med otroki hčerke, imajo te pravico, da ob poroki zahtevajo od očeta njegovemu premoženju primerno doto. V slučaju spora bo sodišče brez pravde določilo doto. — Če se pa hčere ne poročijo, odnosno, če so otroci polnoletni sinovi, ne morejo od očeta zahtevati še dednega deleža, do katerega imajo pravico šele po očetovi smrti. Če bi medtem oče izročil hišo z vrtom drugi ženi, bi imeli otroci ob očetovi smrti pravico, da zahtevajo dopolnitev nujnega deleža od svoje matere. — Oče pa lahko da svojim otrokom že sedaj njihov dedni delež. V tem primeru lahko zahteva, da podpišejo otroci pri notarju pobotnice, s katerimi se odpovedo nadaljnemu dedovanju. Potem ne bi mogli po očetovi smrti nič več zahtevati od njegovega premoženja.

Zastopniški stroški. Vaša hčerka je po odvetniku opomnila tovarno, da ji je izplačala, kar ji je šlo po zakonu. V pravdi je hčerka uspela in je tovarna bila obsojena v povračilo glavnice in vseh stroškov. Tovarna je vse to plačala, zastopnik vaše hčerke pa si je zadržal 219 din za stroške več, kot je bilo v sodbi spoznaon in je ta znesek odtrgal od glavnice, tako da je vaša hčerka dobila namesto 719 din le 500 din. — Zastopnik ni bil opravičen več zadržati za stroške, kot so bili odmerjeni v sodbi. Če je imel kake posebne stroške, ki jih hčerka ne pozna, potem si mora pač dati stroške napram vaši hčerki kot lastni stranki odmeriti po sodišču in ta odmera bo za oba merodajna.